

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 1. prosenca 1864.

List 1.

Triglar sosedu Kumu za novo leto 1864.

Vem dobro, da si že nesterpljiv, dragi moj Kume, ker ti na tvoje priljudno pisanje odveč dolgo ne odpisem. Ali pomisli, da že precej lét na herbtu nosim, in stare kosti se le počasi k čemu spravijo, zlasti pa, ker znano ti je, da mi verh tega se zmiraj za nohti gre in mraza derhtajoč komaj pero primem. Pa treba je tudi prevdariti, kaj bi ti na tvoje bistrumče in muše odgovoril; kajti pisal si mi blezo enkrat, ko ti je marunj glavo grel, in švigale so ti dobre misli spod peresa, kakor mojim kovačem cveči izpod kladva. Veš pa, da moje merzle gorice obrodujejo pač oglje in kopice, ne pa sladke tertice. Pa ne da bi za to zameril!

Še tudi pa ima vsaka reč svoj čas, in tačga prav sem hotel počakati. O božiču in novem letu obiskujejo nas koledarji, in kadar je kolač na mizi, prejden jim damo četertinko vsenice ali jejde v vrečo, vselej malo pomožujemo in katero uganemo. Mislim sem si, morebiti o tači prilici tudi za-te katero sklepljemo, da se ti odrežem moško po prijateljsko in po gorenšče, ker dervar in zarobljenec bi ne hotel zmirjan in psovan biti, česi tudi imam z dervi dosti opraviti, in sedim med gorjanci, med katerimi sem sam naj večji, kaj pa da.

Z vsem tem sem se hotel izgovoriti, zagovoriti in očistiti za svojo počasnost ali zamudo v odgovoru ter pogršek zoper priljudnost; sej je vsemu svetu znano, da Adamovi otroci nočemo nikoli sami svojih napák krivi biti, temuč jih na dolgo in široko na druge zvracujemo in jih počernujemo, če so tudi k vsemu temu nedolžni in beli, kakor sneg na moji glavi.

Sadaj pa „ad materiam.“ Govoril si lani osorej, ljubi сосед moj, da se hočeva midva — skerbna in poštena možaka in domorodca — lotiti olike svojega naroda. Ta je bila kej modra; poterdim ti jo od konca do kraja; pa vendar ne, da bi bil hud, ako ti katero mojih naslednjih vošil nekoliko železničnega dima gori memo Ostriža ali Dobovca v obraz zažene. Nota bene! Slišim, da po zborih, srenjskih posvetih itd. itd. z močno obširnimi besedami govore in mnogotere potrebe razkladajo, kakor je pogosto navada ali razvada v vstavnem življenji; torej se ne boš spotikal, ako bode tudi to ali uni moje vošilce nekaj daljše. Sej tudi morava z drugimi vred napredvati.

1. Izpervenja bi to-le rekel, moj zvesti tovarš in sonositelj mojih rev. Ti imaš lepe in prijazne vinske gorice, kakor da bi jih sam Noe bil zasadil, — pa vendar dostikrat prazne možnjice. Veš, da boš mogel odsihmal vinsko vžitino plačevati? Odkod boš dobival

denarce? Naroči svojim sinovom, naj z marljivim rokami drage vinograde obdelujejo in s pridelano kapljico po pameti gospodarijo. Primejo pa naj se tudi z vsimi persti in rokami, kolikor jih je v vsaki hiši, svojega polja, da bodo ložej onigavili. Tako je storil Notranjec, ko mu je bila železnica cestni zaslužek pozohala, in zdaj prebije, če tudi ne dostikrat brez krulečega ževosca (želodca). Sej se tudi poprej marsikteri čeržini ni ravno židana godila; večkrat je šel gospodar od doma na cesto z vozom in živino, domu je prikoleštral brez voza, ali se celo brez konj. Se vé da, vošiti moram k temu trojemu poljodelcu, kadar ima vinčka v kleti, da ga nebi marunj za plugom metal ter ne bi opletal kakor kerma za vsačim trečim kamnom; — kadar žita namlati, naj ga tudi kaj spravi v kašto, in kadar zakolje kej šetinastega, naj ne pozabi, da mesec nima enega samega dne in leto ne enega samega tedna. — Če tudi Sava sumi, pa že slišim tvoje nevšečno godernjanje na moj svet: „kaj se neči vtika v moje gospodarstvo, pred svojim pragom naj pometa!“ Dragi moj, rekla sva, da hočeva vzajemno ali skupaj svorenšči narod olikovati, in od deleč se marsikaj bolje vidi kot od blizo, — in pa sej nisem terdil, da ste vsi tači! Tudi sebe nič ne opravičujem, rečem cró: če ti vse svoje vinčkarje in žganjčkarje ob enem če-doli po vodi zaženem, se bo Sava jezila in tema se ti bo pred očmi delala. Sama Ljubljana jih je dober regiment zmožna špogati. Imam pa še 999 vošil, ki ti bom le še nektere naznanil, Kume dragi!

2. Ako boš vidil kako umazano šišo, ali kaj drugega enačga, vošim, da bi jo poslal če-gori v moje bohinšče jezero, pozimi je čas prati; zanesi se, da kmali bo bela in snažna, kakor so mnoge gorenšče. Jaz pa ti imam tudi marsikaj neličnega poslati, da bi v gorci Kerči namočil, pa da bi tisti veliči rači ošipali in odpravili, kar je nagnjusnega in neličnega.

3. Velika prednost je tebi, da imaš celo do znojza železnico; kdaj bom jaz doživel ta blagor, da bi se vila čez Lobelj moj na Korotan, pa da bi eno tipavnico stezala tudi če-gori do mojega lepega Blejščega jezera? — Za zdaj pa vošim tebi, da bi ti po tej nagli derči odderdral tje v London v razstavo oskrunovanje praznikov in posta, pretepe in vse tisto, kar mojim otrokom srečo in mir spodjeda.

4. Če tudi ti nisem bil precej odgovoril na tvoje pismo, pa vendar opominov tvojih zastran olike preslišal nisem in sem pridno s teboj delal. Poslavila sva to leto marsikterega svojih zaslužnih sinov in storila neumerljive njih imena, nekaj pa sva spomin nekdanjih poživila. „Abuna Soliman“ se bere po vsi Slovenii, „Zlati vek“ je najnih sinov delo, kakoršne-

ga se ni bilo pod Snežniki, več cerkvenih slovnških, učilniških in družih knjig je obogatilo mlado slovensko slovstvo. Ne bom govoril še o mnogih družih prizadevah, da ne bode kdo rekel, da se bahava, ko le čisto resnico terdiva; vošim pa, da bi nama tudi novo leto obilno lepega sadu rodilo.

5. Ker so pa časniki in bukve slovenske zastoj, ako se ne beró, torej vošim 999.999 vozov srebernih petic naši deželi, da bi se vsaka srenja naročila saj na en iztis „Zgodnje Danice“ in družih dobrih slovenskih časnikov, pa si tudi omislila vse poštene bukve, ktere ji v pravo omiko teknejo. Vošim pa tudi po tvojem zgledu, da bi se v globočini med Kumom in Sentjurjem požgalo vse, kar se sili spotikljivega v naše slovstvo; samo se je bati, da bi sapa pepela na njivo unega bližnjega kmeta ne zanesla, kajti kamor bi kaj takega zadelo, gotovo bi sedem let ne izrastlo družega, razun mačkoveca in nemilo dišečega habata.

6. Lepo in dostojno bi bilo, ako bi se sem ter tje marsikaj okornega omecilo, resastega omelo, ojštriga ogulilo, osornega ukrotilo, robatega obrusilo, divjasečega upitomilo, hloedastega otesalo, palečega ohladilo, butastega ugladilo; torej bi jest vošil 999 voljnakov seršenov po hribih in dolinah razstavljenih, kteri bi imeli taki sluh, da bi vse nečedne besede precej slišali, in kadar bi kdo zaklel, bi ga en seršen na jezik piknil, — kadar bi nesnažno spregovoril, dva, — kadar bi šel na ponočevanje ali pretép, naj ga njih celi panj domu proti domu dervi in žene tako jaderno, da samih britkost in muk hode komej vrata v svoje gnezdo našel. Lepo število voljnakov naj bi stalo na Golovcu, Rožniku in ob Mirji za Ljubljano zoper mnogotere grehe in napake, ki jih nočem posebej imenovati, da se tudi v mene kak seršen ne zaleti.

7. Pa veš, kaj ti bom še povedal, bratec moj! V Kranju, ki je ponos moje nekdanje slave, sem osnoval spodnjo gimnazijo: pa kratko in malo ne zato, da bi mi ti v Novomestu zgornjo zapravit, — marveč so moje serčne želje, da bi tudi jest zgornjo dobil. Pomagaj mi k temu, če si mi res pravi sosed, pa hova velikansko gimnazijo v Ljubljani nekoliko paralizirala. Sej tako hoče štimana biti, ki preveč učencev ima... Če se ti pa vender véasi le stiska godí zastran šolstva, potolazi se: tudi moja Radolica, ki je mesto, terg in vas, se zmiraj nima glavne šole. Koliko moje bistré mladine po visočem Gorenščem mora zato uka stradati, si lahko misliš... Veliko bi imel zastran šol se vošiti, ali kdo bo vse zapisal? Rekel bi samo še to: svoje domače besede nikar ne preganjajva in ne zaničujva. Sadanjo dobo vesoljni svet spozná resnico, da oliká naroda se dá doseči le na podlagi materne jezika in kdor tega zaničuje, je divjak. Zato bi želel tako razmero med začelnimi in visimi šolami, da bi ne bil prevelik skok; v prvi latinsči moji otroci se ne morejo zreli nemci biti, razun ko bi se materinsčina v nemar pušala, kakor svoje dni. Bolí me glas, ki sem ga čul, da več mladenčev samo zato ne izdela šole, ker ne znajo zadosti nemško.

8. Vidim, da že čez sedmico številko gre, pa imam še dosti vošil na sercu. Per parenthesis: sej si tudi ti lani o sedmici govoril, pa bilo se ti je v osmici zaletelo. Naj bo no! ... Meni dostikrat srečo vošijo, da imam veliko belih cerkvá, in ti ne toliko: Premalo število tvojih bi moglo tedaj zmiraj prepolno biti. Ali je temu tako? Kaj pravijo stražniki Gorjanci in drugi tvoji sosedje? Od ene strani sem čutil v tem oziru neprijazno sapo vleči. Tudi jaz bi ti imel kaj potožiti, kolikor moj sosed Blegaš vé, da bi bilo lahko sem ter tje precej boljše; vender pa moram reči,

da Gorenci cerkev še zadosti ljubijo. S tem pa tvojim podložnim nočem zabavljati, le vprašal sem. Še naj ti v tolažilo spomin poživim, da po ternjevi poti se ložej gre v nebesa kot po gladki, le potolazi se tedaj s svojimi otroci tudi zastran tega, če imajo eni dle v cerkev.

9. Kaj pa tvoji Ribničanje in Kočevarji? — Ne bom dosti govoril, slišim pa, da tega ali tega majke doma preveč ne hvalijo zastran tega, kar namesto sūhe robe domu nazaj prinese. Naj bi torej previdno študirali križem svet, in ne zamenjali s piskavimi orehi po tujem, kar so se v mladosti lepega naučili od slovenske matere, in kar so jedernatega slišali v svoji domači cerkvi. To je moje vošilo. — Pa boš oporekel: „Kaj pa tvoji Gorenci, ki hodijo na Kotrotan dervarit, ali pa mladi dečki staršem spred oči k „pavrom“ šluzit, kaj pa tisti domu nosijo?... Tiho govori, ljubi moj, da me preveč ne razneseš, sem jih že posvaril, ni prav davno, v „Danici“ morebiti me bo vender kej vedlo.

10. Tudi desetica je lepo število in naj z ujo dokončám svoje vošila, če tudi s težkim sercem, ker imam še veliko govoriti. Lepe prijazne Šmarnice, ki sva jih zopet to leto veselo obhajala in ki k olikí ljudstva silo veliko pripomorejo, in pa toliko imenitne mnogoletnice ss. Hermagora in Fortunata, Ljubljanske škofije in ss. Cirila in Metoda, — vse to, dobro véim, boš tudi ti v vedni spomin zapisal v svoje zlate bukve ko predrage dogodbe našim mlajšim — jeli da?

Vošim k koncu, naj bi drugi sosedje z nama v pogovor pristopili, n. p. iz Znotranjskega, Primorskega, Štajarskega, Hervaskega itd.; sej tako prevzetna nisva, da bi se ne hotla z njimi meniti, če tudi kak manjši od naji ktero reče.

K sklepu ti pa moram še poklon narediti in reči: Kar je res, je res, moj Kume! — ti si dober gospodar, ti si kersanski možak. To priča tvoja soseska in toliko dobrega in lepega krog tebe in zlasti veliko lepih serc na daljo in širjavo. Se vé, da ti jih je tudi Ljubljana o svetem letu precej očistila; le glej, da si jih čedne ohraniš! „Kumljan“ — to je pa že samo na sebi beseda spoštovanja vredna; njega hvallijo cerkve in njeni možje. Torej poštenje mojemu sosedu Kumu! Pobraticim Triglav.

Pogovorji od spovedi.

Spisuje M. Smolej.

Duhovni pomočnik na deželi, naprosen da bi bolnega hlapca v bližnji grajšini obiskal, sreča ravno pred gradom posestnika, ki je nekatoličan, zaročen z gospo katoličanko.

Prijazno se pozdravita in po navadnem razgovoru in vprašanju po nasprotnem zdravju in vedenju reče posestnik: Ravnokar sim bil pri bolnem Andreju, zlo se bo vašega dohoda razveselil, popraševal je že, ali bote pač prišli; upam pa, da bolezen ni nevarna; poslal sim tudi že po zdravnika, mislim da bo kmalo došel. Pogovorite se z bolnikom in potem, prosim, se v gornjo izbo potrudite, da se naše južine udeležite. Dobil sim ravno véeraj tudi goste iz mesta. Prišli so namreč naš gospod pastor, njegova gospa in viši vradnik I., moj sošolec, da bi se nekoliko dni pri meni pomudili. Upam, da se jih ne bote ogibali in se jim oplasiti dali.

Duhovni pomočnik. Nikakor ne. Gospod pastorja po osebi že poznám in mikalo me bo, ktere besede z njim spregovoriti. Lepa hvala toraj za pri-

jazno povabilo, ako Andrej res ni nevarno bolan, se bom kmalo oglasil. Med tem pride zdravnik in ker tudi on poterdi, da bo hlapcu skorej odleglo in se zboljšalo, se kmalo za zdravnikom tudi duhovni pomočnik podá v zgornjo izbo. Prijazno je sprejet, in po navadnem pozdravu in skazovanji (predstavljanji), kakor je pri gospodi v navadi, ga domača gospa nagovori in reče:

Gospa. Kako dolgo vas, gosp. kaplan, že ni bilo pri nas, zakaj se nas tako ogibate?

Duhovni pomočnik. Ne zamerite, gospa! ravno je štiridesdanski post minil, čas, v katerem imamo mi katoliški duhovni naj več dela in opravil, posebno v spovednici.

Gospa. V resnici, vidila sim sama in pravila mi je tudi družina, kako so vas ljudje nadlegovali, in da ste od zjutraj zgodaj pogosto po tri, štiri in še več ur bili v spovednici. Milovala sim vas; to je pač težavno opravilo.

Zdravnik. Sej so pa gospodje duhovni sami tega krivi, zakaj pa vender ljudi tako k spovednici vabijo in k pogosti spovedi nagovarjajo. Mislim, da bi zadostilo in bi nasi duhovni smeli zadovoljni biti, ako bi vsaki katoličan le enkrat v letu prišel k spovedi. Priprosti kmetiški ljudje, posebno ženski spol, se dájo še privabiti, kar je pa izobraženih katoličanov, jim je za spoved večidel ravno toliko mar, kakor za postno zapoved. Sploh mislim, da naj bi se, zlasti današnje čase, ko vse po prostosti hrepeni in vpije, tudi prostost vesti ne ovirala.

Posestnik. Prav imate, gosp. zdravnik; tudi jaz sim teh misel. Tu je pač našim gospodom veliko bolje, kaj ne gospod pastor?

Pastor. V resnici, prav hvaležin sim, da pri nas spovednic ne poznamo in se nauka in pravil perve cerkve deržimo; kdo vé ali ne bo še katoličanov naglalo, da prej ali pozneje nas posnemati začnejo?

Duhovni pomočnik. Gospod pastor, v tej reči se zlo motite; zakaj, dokler peklenške vrata ne bodo močnejše kakor skala, na kateri katoliška cerkev stoji, tako dolgo tudi nihče ne bo spovedi overgel.

Pastor. Res da, spovedi, kakoršna je imela cerkev v začetku in prvih stoletjih; ne pa posebne spovedi ali spovedi na ušesa, kakoršna je pri vas zdaj v navadi.

Duhovni pomočnik. Ravno posamezna, posebna ali kakor jo vi imenujete, spoved na ušesa, ne bo nikdar nehala, zakaj kar je Kristus, Božji sin, poterdil in postavil, tega ovreči in odpraviti nima nihče moči in pravice.

Viši uradnik I. Vi tedaj v resnici menite, da je Kristus sam posebno spoved zapovedal in postavil? To je sicer lahko reči, al skazati kaj takega, mislim, bi vas težko stalo.

Pastor. Meni se tudi zdi. Samo terjenje še ni nikakoršen dokaz.

Posestnik. Prosim gospodje, pustimo to reč, kaj ne gospod kaplan, tudi vi ste s tem zadovoljni, kajti ne svetoval bi vam, da bi se zavoljo te reči v pravdo spušali, ker se bojim, da bi tem učenim gospodom nasproti težko izhajali, in žalilo bi me, ko bi zmagani potem nas nevoljni zapustili.

Duhovni pomočnik. Nikakor ne, g. posestnik, zavoljo mene ne bodite v skerbi, temuč ravno, ker menite da bi shajati in kar terdim skazati ne mogel, se prederznom častite gospode prositi, da se v ti reči bolj razgovorimo in vidimo, kdo da ima prav. Meni gre za čast vere in nauka, ki ga oznanujem, in ko bi zdaj odnehal, bi se pričujoči katoličani, vaša gospa, gosp. oskerbnik in zdravnik lahko pohujšali in misliti

mogli, da eden ali drugi nauk katoličanov v resnici nima druge podlage, kakor samo terditev, in da resnice spričati ne moremo, in gosp. zdravnik bi potem gotovo še manj za spoved marali, kakor že zdaj, ker po besedah soditi, pri njih celo malo veljave ima.

Posestnik. Ako je vam prav, je tudi meni drago. Jaz sploh rad take pogovore poslušam, dokler se mirno in brez strasti verstijo. Namesto da bi se toraj od kaj drugega menili, se pa od spovedi pogovorimo. Upam, da tudi vam, g. pastor, ta razgovor ne bo zopern, kajti imeli bote priložnost pokazati svojo učenost in temeljito (uterjeno) znanje sv. pisma, in mikala, mislim, bo tudi tebe gosp. I., ta pravda; saj si bil, ako se ne motim, sam že nekoliko časa bogoslovec, mi vsi zamoremo pri ti priložnosti marsikaj važnega in podučljivega zvediti. —

Duhovni pomočnik. Vam toraj, g. I., se neverjetno zdi, da bi bil Kristus sam posebno spoved postavil, ako jo pa Jezus sam ni postavil in zapovedal, bi se bila mogla pozneje začeti; prosim toraj, naznanite nam, ako vam je znano, od kdaj in od koga posebna spoved svoj začetek ima?

Uradnik I. Saj ste se pač bogoslovja izsolali in se toraj tudi cerkovne zgodovine učili, vediti bi toraj mogli, da je posebno spoved papež Inocencij III leta 1215 vpeljal; kaj ne g. pastor; saj jaz se spominim, da sim to na učilišu slišal, ker sem se nekoliko časa bogoslovja učil.

Duhovni pomočnik. Zdelo se mi je že, da bote papeža Inocencija natvezili, ker je to že sploh navada pri nekatoličanih, kadar od spovedi govoré, toda v tem, gosp. I., se zlo motite, in če vi to iz svoje cerkvene zgodovine veste, moram reči, da ni resnična. Papež Inocencij v imenovanem letu na tretjem lateranskem zbirališu ni posebne spovedi vpeljal, ampak on je le zapovedal, da ima vsaki kristjan vsaj enkrat v letu k spovedi iti. Da je pa kaj takega zapovedati, število spovedovanja določevati mogel, je gotovo takrat že spoved biti mogla, gotova reč je po tem takem tudi, da je posebna spoved starejši od imenovanega leta; upam pa si še več terditi, — rečem namreč, da spoved ni bila samo že o Kristusovem času, ki jo je, kakor tudi zakon, v imenitnost in veljavo zakramenta povzdignil, temveč da je bila tudi že pred Kristusom v navadi, da je toliko stara kakor svet *).

Uradnik I. Kaj urno in serčno stopate v svojem terdenju dalje, morebiti da bote tudi še skazali, da je sam Bog Oče bil že prvi spovednik.

Duhovni pomočnik. Res, ravno to je prav lahko skazati. Ko je bil Adam prepovedani sad okusil, je pred Bogom svoje zadoženje spoznal in se ga obtožil. In tudi Eva je rekla: „Jedla sim z drevesa, kača me je zapeljala.“ Glejte prvi greh in — pervo spoved. — Pa tudi judje v starem zakonu so že spoved in najberže tudi posebno spoved imeli, kakor se iz nekterih izrekov sv. pisma smé soditi in nekteri učeni cerkveni pisavci veljavno terdijo.

Posestnik. To je zame kaj novega, do zdaj še nisim slišal od spovedi pri judih.

Duhovni pomočnik. Pristavim, da ne samo pri judih v starem zakonu, ampak tudi pri neverških narodih nekdanjih in sedanjih nahajamo verske obrede, ki nas nehoté na naso spoved opominjajo in jasno pričajo, da je to že z naravo (natoro) človeško sklenjeno in ga neki notranj nagon žene, svoje progreske spoznati in se jih obtožiti, da bi toliko bolj gotovo odpušanje zadobil. Tako n. pr. zastran judov beremo

*) Gl. Blin Conferenzen.

v bukvah Mojzesovih: „Ako moški ali ženska storita kterega zmed grehov, v ktere ljudje navadno padajo, in po zanikernosti zapoved Gospodovo prelomita in gresita, se imata svojega greha spovedati“ (confitebuntur peccatum suum *). In na drugem kraju beremo: „Ne sramuj se v prid svoje duše resnico govoriti. Naj te ne bode sram svojih grehov povedati, pa nikar se tudi ne podverzi vsakemu človeku zavoljo greha **). „Kdor svoje pregrehe zakriva, ne more imeti prave voditve, kdor se jih pa spovč in jih opusti bo dosegel milost“ ***). Te besede, pravi učeni kardinal Belarmin, jasno spričujejo, da so v starem zakonu judje svoje grehe duhovnim naznanovali in se jih spovedovali, ker bi sicer besede „ne sramuj se,“ „kdor svoje grehe zakriva,“ nobenega pravega pomena ne imele. Ravno tako tudi govori Kornelij a lapide. In učeni protestant Grotius pri teh besedah pomenljivo opombo pristavlja, rekoč: Meni se mnenje tistih zlo verjetno zdi, kateri terdijo, da so se judje svojih grehov posebej obtoževali in spovedovali. †).

Pastor. Pa s tem, „bi imelo ali zualo biti“ pač še ni nič skazanega, in da vaše mnenje zastran spovedi pri judih ni dostojno, ravno tudi sv. pismo spričuje, zakaj ko bi bili judje posebno spoved imeli, čemu bi bil potem kozel Azazel, kateremu so po posebnem obredu grehe svojega ljudstva naložili in ga potem v pušavo odgnali?

Duhovni pomočnik. To mojega dokaza nika- kor ne ovira, temuč le kaže, da je bila v starem zakonu dvojna spoved v navadi, posebna in splošna, in obred s kozlom, ki je vse ljudstvo namestoval, je bil ravno splošna spoved. Da to terjenje zastran spovedi pri judih ni prazno, priča tudi to, da je še dandanašnji spoved pri judih v navadi. Kajti naj imenitnisi njih učeniki in duhovni terdijo vzajemno, da ni mogoče zadobiti odpušanja grehov brez pokore, in da je pokora še le potem popolnoma, ako se tudi v obtoženju grehov pokaže.

Pastor. Tu govorijo judovski učeniki pač le od obtoženja, s katerim grešnik le pred Bogom svoje pregrešenje spozna.

Duhovni pomočnik. Da temu ni tako, pričajo spet tako imenovane bukve svetnikov, katere pri judih veliko veljavo imajo, in kažejo, da so se Izraelci, ako so hotli pokoro storiti, k svojemu postavljenemu duhovnemu podali in temu vse, tudi naj skrivnejši grehe naznanili, za katere jim je bila potem primerna pokora naložena, in da so nekteri zavoljo skerbi, da bi kaki greh pozabili, taiste na listek zapisali. In od judov v sedanjem času priča Janez Bukstorf, da se na smertni postelji tako spovedujejo, kakor katoličanje.

Spoved, pravi Voltaire, je Bog postavil, in ona ima svojo podlago in začetek v neskončnem usmiljenju njegovem.

Pastor. Tu imate pač verlega možaka in cerkvenega učenika, ako se na Voltaira opirate.

Duhovni pomočnik. Voltaira dobro poznamo, pa ker je v svojem življenju in svojih obilnih spisih eden izmed naj hujsih nasprotnikov in sovražnikov katoliške cerkve in kersanskega življenja, bi znale njegove besede toliko veljavni biti, ako se pri vsem tem vender z naukom katoliške cerkve vjemajo. Zamogel bi se mnogo enakih izrekov imenovanega in tudi drugih posvetnih pisavcev povedati, pa v dokaz, da je to nagnjenje, svoje pregreske spoznati in se jih obtožiti, človeku tako rekoč prirojeno, ni potrebno drugih

spričevanj iskati, to nas uči že lastna pamet in skušnja. Mali otrok že vé in čuti, da mu bodo oče, ki jih je razžalil, raji prizanesli in odpustili, ako se iz lastnega nagiba k njemu poda in svoje zadolženje spozna in ne tají, in ker se zmed vsih tako mnogih in različnih vér ali verskih družb tudi ena ne nahaja, katere poglobitni namen bi ne bil, človeka z naj višjim bitjem spraviti in sprijazniti, je toraj čisto jasno ali naravno, da so daritve v spravo in tudi spoznanje in obtoženje pregréh pri vsih narodih bistveni del verskih obredov. Tako n. p., da od drugih narodov in mnogoterih obredov in daritev ne govorim, naj opomnim le, da so se mogli tisti grehov celega življenja spovedati in obtožiti, ki so pri nekdanjih Rimljanih in Grekih hotli v skrivnosti Baha, Orfea, Iride in Cere sprejeti biti. Duhovni, kateri so jih spovedovali, so nosili ključe na rami v znamenje oblasti in molčljivosti, katera jih je vezala. Tudi cesarji, kakor nam zgodovina priča, niso bili od te pogodbe izločeni.

(Dalje nasled.)

Božično veselje.

Castiljivi brat, imenovan Francišk Dete-Jezusov, je bil nezmerno vesel, kadar koli se je približeval Božič, god rojstva Dete-Jezuška. Prizadeval si je pa tudi ta dan take razveseliti, ki imajo sicer malo veselja, namreč revne in ubožne. Kaj je tedaj storil? V nedeljo pred Božičem je prosil, da so po vsih cerkvah oznanili, da vsi ubožni, kateri prinesó listek, da so spoved in sv. Obhajilo opravili, so povabljeni v bolnišnico na gostje. Bil je namreč Francišk bolniški vodja v Alkali na Španjolskem. Potem je obiskoval vse dobrotne prijatelje, zlasti bolj premožne gospode, in je prosil denara, mesa, sočivja, moke in derv. Kolikor ni mogel izprositi, je vzel na posodo, in ni zastavljajal drugega pisma, razun besed: „Plačal bom.“ Na Božič pa je privrelo po sto in sto revežev, da se je vse gnjetlo. Najpred so pred jaslami ponižno in hvaležno molili, potlej pa so bili pri veliki mizi pogostovani. Kteri pa niso mogli priti, jim je Francišk njih delež na dom posiljal. Vse se je radovalo tako lepega djanja; nobeden pa gotovo ni bil tako vesel, kakor Francišk sam, ker božički so se mu smilili, in vidil je v njih podobe ubožnega novorojenega Deteta Jezusa.

Enako je Francišk z dobrim srcem po mestu prosil milošnje za svoje bolnike. Imel je doma lepo podobo Deteta Jezusa na skrinjici, v ktero je mile darove za bolnike spravljaj; leto je imenoval svojega poroka, ker mogla mu je porok biti za vse, kar je rekel ali priterdil. Vselej, prejden je šel prosit, je pokleknil pred svojega Jezuska in rekel: „Moj preljubi Jezusek, zdaj grem beračit; oh nakloni mi, da kej nabereš za Tvoje dvorne strežnike!“ Imenoval je pa „dvorne Jezusove strežnike“ revne in bolnike. In kadar je prosil, je djal: „Vi usmiljeni ljudje! ali mi kaj daste za dvorne strežnike novorojenega Deteta? Postavim ga Vam poroka, da Vam vse poverne.“ „Ce boš pa to storil,“ so rekli ljudje, „ti bomo že kaj dali.“ — Priprosti Francišk je tako dobival obilno milošnje, in vselej, kadar jo vesel domú prinese, jo položi pred Dete Jezusa ter reče: „Lej, moje ljubo Dete! koliko so mi ljudje dali za tvoje dvorne strežnike. Jest pa sem postavil Tebe poroka, in zdaj glej, da jim vse povernes.“

Neko noč gre po svoji navadi po gostivnicah beračit, in pride tudi v sobo tujca, plemenitega ali zlahtnega gospoda, ter ga poprosi milošnje. Plemenitnik meni, da je zmešan, in reče služabnikom, da

*) Numeri 5. 6. **) Ecl. 4, 24, 31. ***) Prov. 28. 13. †) Grotius in Matth. 3, 6.

naj ga zapodijo. Francišk pa le prosi: „Oh, moj bratec, dajte mi kaj za dvorne strežnike Deteta Jezusa.“ Nato se je gospod hudo stogotil in je boreta Franciška tako klofotal, da se je v kuhinjo slišalo. Brat Francišk pa se verže na kolena in kliče: „Bratec, odpustite mi dervastemu kmetu, da sem Vas razserdil!“ Gospodinja v tem priteče, in kadar vidi, kaj se godi, zavpije: „Gospod, kaj tako delate z bratom Francišk?“ Gospod se prestraši, ker že veliko dobrega je o Francišku slišal, ga prosi za zamero in bogato obdaruje. Ko ga je gostarica potem vprašala, kaj mu je uni gospod storil, je odgovoril: „Ta gospod mi je dal boljši milošnjo kot vsi drugi; zakaj drugi mi dajejo milošnjo samo za uboge, ta mi je dal pa še dar posebej.“ Mislil pa je s tem prežete zaušnice.

Božična.

Kristjan, preserčno se raduj;	Svitloba rajska jih obdā,
Veselje naj te gine,	Ko angel jih pozdravi,
Katero angelj Božji, — čuj!	In sveta pesem angelska
Naznanja iz visine	Se čuje na visavi:
Pastircikam	Bod' čast Bogū
Pri čedi tam,	Najvišemu,
In serca jim prošine.	Mir vsaki volji pravi!
Ne bojte se! tak govori	Pastirci pa se združeni
Pa slano nebeški zbranim:	Prot hlevcu napotijo,
Veselje dans za vse ljudi	In božje Dete radostni
Vam prvim zdaj oznanim:	Ponižno počastijo, —
Rodil se vam	Ga molijo,
Mesija tam	Ga hvalijo,
Je v hlevčiku na planim.	Darove Mu dajejo.
Po znamenju bote vidili	Zato, kristjan, se dans raduj
To Dete počastito,	Neskončne svoje sreče,
Na slamci v jasicah leži,	Ljubezen Večno zahvaluj,
V plenice je povito; —	Ki v jasicah trepeče,
Hitite tje,	Da prišel je
Radujte se,	Odrešit te, —
Ker vam je to odkrito.	Oh, moli Ga goreče.

Fr. Silvester.

Beseda

v marburški čitavnici 6. decembra 1863.

Govoril gosp. Jožef Šuc, kaplan Jereninski.

Slavna gospōda!

Živo čutim, kako težko je duhovniku zanimivo govoriti v družbi, zbrani iz prečastitih členov tako raznih poklicov, kakor je naša; pa vēm tudi, da hoče biti naše društvo svojemu narodu premilemu prava zvezda na potu napredka, in ne le kaka veša, da ima voljo čitavnica naša biti Slovincem prava mati, ki si skerbno zbira le take jedila, ki otroku na persih resnično teknejo, mu moč delijo in zdravje podpirajo, ne pa mačuha. Prepričan sem, da nas vse, akoravno so razni naši poklici, vendar tukaj ena misel navdaje, in ena volja vodi: da vsaki na svojem mestu in po svoji moči pospeševa vsostranski plodonosni poduk in pravo omiko svojega naroda ljubljenegega, pa zaostalegega, brez vsega sovraštva in zavida do drugih narodov, ki jim je dosedaj solnce narodnosti milejše sijalo, in so zdaj na viši stopnji omike od našega. Ravno zato sem si svest, da društvo, ki ima tako imenitne namene, ne gleda toliko na mikavnost predmeta, o katerem se govori, kolikor na njegovo zmožnost, biti blagru in omiki naroda terdna podlaga.

Ni ga pa predmeta za omiko naroda, za razvitek njegovih duševnih in telesnih zmožnost in za kakošnost njegovih uravnih načel bolj pomenljivega, kakor je vera, in le zavoljo nedomestljivega vpliva, kterege ima vera, ne samo do posameznega človeka v vseh razmerah njegovega življenja, ampak še bolj do celega naroda, ko enote v vseh njegovih zadevah, so starodavni ustanovniki deržav ali

njihni vreditelji n. p. Solon, Numa, svoje ljudstva z vernimi obredi zastavili, in svoje deržavne postave veri v naročje položili. Daleč bi si tedaj tisti zašel, ki bi mislil, da je omika prava, blagostanje in sploh obstalnost naroda brez vere mogoča; kajti naroda brez vere še bilo ni, kar je že Plutarh priznaval rekši; „Znaš mesta brez zidovja, brez hiš, brez gimnazij, brez postav, brez novcev, brez pismenk najti; pa naroda brez boga, brez molitve, brez priseg, brez pobožnih neg, brez darov še ni nijeden videl. In Ciceron pravi, da še ni bilo nikdar ljudstva še tako neomikanega, še tako divjega, ki bi ne bilo prepričano, da mora bog biti, akoravno ni o njem pravega zapopatka imelo. —

Tudi naš narod mili ima svojo vero, in vsaki, ki ga poznā, ga imenuje pobožnega; prepričanje pa o tej veri celo med katoličani ni pri vsih enako stanovitno.

Na milijone jih je, ki so prijatelji vere, in jo imajo za svoj naj dražji zaklad; veliko jih je pa tudi, katerim je katoliška vera teru v peti.

Ker se pa poslednje verste ljudje navadno bolj med tako imenovanimi omikanimi nahajajo in so perve veste navadno bolj neomikanega, neučenega, nizkega stanū; utegne katoliška vera v sum priti, in zdeti se, kakor bi bila omikanim moč učenih vzrokov in jasnih dokazov podlago vere spodbila; pa — temu ni taka, ampak ta prikazen le poterjuje, kako resnične se besede učenega moža, ki pravi: „Philosophia obiter hausta deducit a Deo, — penitus hausta adducit ad Deum: to je, vednosti na pol prilastene odstranijo od Boga, popolnoma prisvojene pripeljejo k Bogu.

Sicer pravijo taki, katerih navada ni, si z globokim premišljevanjem glavo beliti, pa bi vendar radi učeno govorili tudi o predmetih, katerih se niso nikdar, saj ne temeljito učili: „Kako je mogoče vero spoštovati, in jo za resnično spoznavati čije perva sv. kniga je že polna nasprotij? — Pervi dan je Bog stvaril luč, solnce še pa le četerti! Kaka nasprotnost! — Šest jezer lēt je še le po Mozesovi pripovedi svet star; premok pa sam že potrebuje za svojo rast in okamnitvo deset milijonov let! Kaka nasprotnost, itd.

Pa oni v tej in drugih knjigah sv. pisma le zato nasprotja vidijo, ker niso imeli ali ne zmožnosti, ali ne priloznosti, ali pa ne volje, ti pretmet vsestranski znanstveno preiskovati in premišljevati, kakor ga je eden naj sloviteljših francoskih naravoslovcev, Marcel de Serres, premišljeval, ki je celo v posebni knigi enoglasje geologije pa perve Mozesove knige dokazal, in je na zadnje navdušen vzkliknil: „Se li sporočilo,“ on misli na omenjeno knigo, „po naj stalnejših in resničnih geoloških prigodkih ko laž spriča? — Ne, jezerokrat ne! — Vednost v tem oziru ravno to uči, kar sporočilo, in Cuvier, znani učeni francoski naravoslovec, pravi: „Mozes nam je kosmogonijo zapustil, čije natančnost se den za dnevom na čudoviten način poterjuje.“

Če pa v naravoslovji tako učene glave tako govorijo, kako si bo upal človek, ki še morebiti od geognosije, geologije, arheologije, zgodovinskega modroslovja, hieroglifov itd. nikdar nič slišal ni, temu nasprotno mnenje terditi; in ako se le prederzne, bo li zavoljo tega resnica, tudi od učenih mož znanstveno dokazana, resnica biti nehala? — Nikdar ne; tudi tedaj ne, ako bi tako menil mož, ki je v drugih vednostih sicer jako učen, pa se nalašč z znanstvenim preiskovanjem tega predmeta pečal ni, ali če so bili tega preiskovanja drugi vzroki in nameni krivi, ne pa odkritoserčna želja resnice se prepričati.

In res ni nikakoršno nasprotje z Mozesom terditi, da je Bog prvi den svitloto, in še le četerti den solnce stvaril; zakaj, kdor tako govori, bi nam mōgel poprej dokazati, da ne more nijena druga tvarina svitlobe dati, kakor samo solnce; tajiti bi mōgel, da se koščenc, elektrika itd. sveti. —

Pa tudi Mozes nas v svoji prvi knigi ne sili misliti, da je Bog solčno tarčo še le četerti den stvaril, kajti sej

on že v prvi versti pravi, da je Bog v začetku nebo in zemljo tedaj celo osvetenje in njegove postave stvaril in je toto djanje Božje z besedo „bara“ zaznamnjeval, čije pravi pomen je, iz ničesa kaj napraviti; ko pa pri četrtem dnevu o stvarjenji solnce govori, ne rabi besede „bara“, ampak „asah“, ktera ne pomeni iz ničesar kaj napraviti, tedaj stvariti, ampak sploh narediti „facere.“ Pa tudi Vulgata ne pravi, da je Bog četrty den stvaril luč (creavit lumen), ampak da je napravil, to je vredil sredstva luči (fecit luminaria). (Konec nasled.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Blizo 700 novih udov bratovšine ss. Cirila in Metoda smo te dni poslali za veselo novo leto v Celje k sv. Jožefu. Če niso nezudinjeni Gerki pravo železo in skala, morajo se na toliko molitve v obilnišem številu začeti spreobračati.

Iz Ljubljane. Preteklo nedeljo so rokodelski družniki v redutnem poslopji obhajali kaj zelo božičnico ali justično slovesnost, ki je bila vredna, da bi jo bili vidili vsi Ljubljančanje. Po besedvanji ali deklamovanji o justicah in smešnem pogovoru (v katerem sta se dva zagreznjena rokodelca spreobrnila, eden pa je terdovraten ostal), se je začela naj lepsi reč tega večera, namreč božične dogodbe v živih podobah, tako natorno in vmetno, tako mično in ginljivo, da se je moglo vsako serce giniti, ko se je zagrinjalo vsakikrat odmaknilo, kadar je bila nova dogodba nastavljena. Naslednje dogodbe z živimi podobami je natlačena soba gledavcev vsih stanov občudovala: Oznanovanje Marii Devici po angelu Gabrielu; pastirci pri čedi; pastirci pri jasticah; sv. trije Kralji novorojenega nebeskega Kralja moleči; beg v Egipt. Igravec so bili udje rokodelske družbe, ki so se prav verlo obnasali; posebno so bili otroci veseli prezalega angela, ki je visoko stal s svojo glorio. Da se je sem ter tje kaka podoba malo pregibnila in se izdala, da je živa, je storilo igro toliko mičniši. G. zl. Goldenstein, ki je to reč vredoval, potrebne reči malal itd., gre zares posebna hvala. Med posameznimi kazanjji so družniki peli in bilo je tudi nekaj dobrih besedil ali deklamacij; prav posebno je poslušavce razveselil „kmet.“ Ni majhna čast za rokodelce, da se tako olikajo, da morejo ne le priprostim ljudem, ampak tudi nar večji gospodi veselje delati. Gospod vodja dr. Vončina in drugi blagoserčni pomočniki pa naj bodo prepričani, da njih trud v tej zadevi, ki tako lep sad rodi, hvaležno spoznava vse občinstvo brez razločka.

— Ljubljanska čitavnica si je preteklo nedeljo izvolila predsednika mnogozasluznega g. dr. Jan. Bleiweis-a.

Iz Ljubljane. Z veseljem smo prebirali sestavek: „Anton Martin Slomšek, Fürstbischöf von Lavant, ein Charakterbild aus Oesterreichs Süden.“ v katerem Nemeec in ministerialni tajnih dr. pl. Hoffinger o imenovanem ranjcem v resnici spričevanje daje in skazuje čast, komur čast gre, akoravno sam spozná, da utegne to zbuditi natolevanje po eni strani: „kazalo pa bi pomanjkanje serčnosti“, pravi pisavec, „ako bi ne razodel svojega prepričanja, ki ga je pridobil v dolgoletnem znanji z ranjcem.“ Ta odkritoserčni spis bo gotovo veliko pripomogel, da bodo mnogi pošteni možje od prave strani spoznali ranjcega Slomškega, ktereга so jim bili hudobni jeziki ko ultro-Slovenca počernili. Drugopot bomo skusili iz sestavka nekoliko posneti. — Letošnje „Drobtinice“ so že natisnjene. Življenje in djanje Slomškovo zne-se 99 strani.

Z Gorenskega. (Iz prijateljskega lista.) Nisem Vam še povedal, da 24. in 25. oktobra bila mi je vesela sreča, nahajati se na slavnem Velchradu. Ni mi dalo pokoja, da ne bi bil, potem ko sem obiskal razvaline starega Ogleja, pogledal tudi na daljni Velchrad ter med potjo tudi pokropil gomile ranjega Slomškega. Tedaj sem letošnje šolske praznike vidil kraje, kjer so delovali naši slovenski apostoli: ssv. Mohor

in Fortunat; ssv. Ciril in Metod in ranjki Slomšek. Maršikaki krajecar potakal se je iz žepa; pa saj živimo le enkrat. — Tisti kratki čas, ko sem se nahajal na Velchradu (od sabote popoldan 3. ure, do nedelje zjutraj 10. ure) prišle so tri procesije, 2 s petjem ena z muziko. Pobožen je Slovenec; al Moravec gotovo ni za njim, če ne celo spred: Vidil sem veliko ginljivega, veliko posneme vrednega, zlasti pa so mi ljudje na večer v prenočitvni gostilnici jako jako dopadli. Bila jih je polna soba, okrog miz vse natlačeno, pa tisti mir, tisti plašljive — tihi pogovori med njimi, tisti zmirni vzitek jedi in pijače mi jih je kaj zlo dopadljive delalo. Na Slovenskem bi v gostilnicah kaj enacega z lučjo ob svitem poldnevu iskati mogel. — 25. okt. je bila vkljub merzlega jutra tolika gnječa krog spovednic, da sem mislil, poderli in odnesli jih bodo. Pri sv. Obhajilu je bila zopet tolika gnječa, da sem le gledal, od kod obhajanci dobajajo.

Jož. Levičnik.

Iz Štajarskega — r. (Dober svet.) — „Stara navada je železna srajca.“ Tega pregovora se menda vsi protivniki slovensčine z vso močjo deržijo, sicer bi svoje možgane prevedrili, da nebi bili tako silo „tardae (pa tudi terdo) mentis et judicii.“ —

Nekteri že na iglah stojé, kadar zdaleka zapazijo ime osebe ali kraja s slovenskimi pismenkami zapisano; češ: to je agitator, puntar, rogovilež itd. S tacimi se nočemo prepirati, ki nimajo zaumka ne o vstavi, ne o ravnopravnosti, ne o pravici. Postavimo pa tukaj nasvet, ki ga menda nobena pametna duša ne bo ovirala.

Da slovenske imena oseb, krajev itd. praviloma in prav po domače pišemo, je menda saj že čas; če ne, se bodo „in sempiternum“ godile zmešnjave, kakor jih sedaj na cento vidimo in najdemo, da bi jih tako ne! Postavim naj malo v zgled: „Belec.“ se najde v zapisnikih tako različno in nelično pisano, da bi bravec lahko slabo prihajalo; tako le: Welletz, Wellnar, Wellna, Wella, Wölla, Wela, Weis. — Iz Bolnar-ja je Wellnar, iz Majžer-ja najdeš: Moschir, Maschir-ja. Da se pri mnogih v zapisnikih neusmiljeno zdelanih imenih pravo najde, je po mojem prepričanju najbolje, prav paziti, kako stari ljudje tistega kraja izgovarjajo, potem naj se v duhovnijski zapisnik zapišejo prave imena vasi, krajev, oseb itd. popačene pa naj se med vklepaj postavljajo, ali če tudi to ni pripušeno, naj se saj k popačenim imenom prave vklenejo, da se čisto ne pozabijo.

Z Wartburge, iz Bamberga in iz Nürnberga. Zupan. Zapustiva s tovaršem še danes mestice Vajmar, ter se pripeljeva v Erfurt, prusko mesto; tu je bil postal Luter menih. Prenočujeva tu. 27. avgusta se peljeva memo Gote, ter prideva v Eisenach.

Brez pomena je Eisenach, toda pol ure navkreber stoji grad po imenu Wartburg deleč znan. Kako je to, da tvoje ime, veličastni grad, po imenu tako prijetno glasi, in kako to, da zopet potačjaš duha v neizmerno žalost? Tukaj je bival Luter, in tukaj je milo vladala po Slovenskem tako češčena svetnica, sv. Elizabeta.

Prideva na visočino, kjer stoji Wartburga, pelje naji kazavec v grad, in kakor bi bil vedel serčno najino željo, najpopred v koridor, kjer se časti spomin samo sv. Elizabete. Kuko je prišla Elizabeta v te kraje? Hči Andreja II, kralja ogerskega, in žene njegove Jederti, vojvodinje Koroške, bila je 7. julija 1207 na daljnem Ogerskem rojena in po tadanji šegi že kot otrok Ludoviku Krotkemu, deželnemu grofu Turingije in Hesije, v zakon obljubljena. Da bi se ogerska kraljeva hči ložej navadila šeg nemških, prišli so iz Turingije po komaj 4letno deklico, ter jo peljejo s častnim spremstvom na dvor turingiški. Njen prihod v Turingijo kaže prva večja slika al fresko v Elizabetinem koridorji. Bogaboječi učeniki in svete žene so jo odgojevali, ter vcepili nežnemu sercu lepih čednost. Ludovik, ki mu je bila 1220 zaročena, jo je serčno ljubil in spoštoval; brez oviro je opravljala bogaboječe dela, ponoči vstajala k molitvi, po-

dnevu predia volno ter preskerbovala revnim oblačil. Družba in pogovor s priprostim ljudmi bil ji je mnogo ljubši memo družb napetih dvornikov. Zato je niso ljubili, ter jo možu tožili, da bo vse premoženje potrosila. Poglejmo drugo večo sliko. Kruha nese revežem. Mož jo sreča in pogleda v zastor. Glej čuda! kruh se je spremenil v vertnice. Stermó mož obstoji. Imenuje kazavec to sliko „das Rosenwunder.“ Ludvik pravi na to dvornim podpihovavcem: „Ne smem grajati nje dobrih del, blagor nebeski bodo nam izprosile.“ Sveta žena in blagi mož; mož je mili vladar vdanega mu ljudstva, žena radodarna je mati vsej deželi; srečen zakon! bo rekel marsikdo, in res srečen je bil. Toda k koncu gre zlati čas. Na jutru ječó pod tujim jarmom dežele, kjer je naš Zveličar bil rojen in umerl za vesoljni svet. Začnejo se izmed vseh najmanj sebične vojske, križarske vojske, namen jim je oprostiti svete kraje. Cesar Friderik II, ki je tudi obljubil križarsko vojsko, se večkrat na njo napravlja, pa zopet odpove, odrine pa le vender leta 1228 iz Italije. Ludovik Krotki se je tudi napotil z njim na sveto vojsko, in v veliki podobi je tu slikano slovo Elizabetino od moža. Obljubljene dežele pa ni vidilo oko Ludovikovo; na Laškem zbolil in umerje. Po tem mostovži, pravi kazavec, tekala je v žalost vtopljená sv. Elizabeta, ko je zvedila možovo smert. Odkrijem se pri tej priči, ker svet kraj je ta, čeravno v tuji oblasti. Vera pa sv. Elizabeto potolaži, da govori: „Mojemu bratu (moža je tako imenovala) daj Bog večni mir, meni pa milost do konca življenja; samo tega te prosim, moj Bog!“ Mož, ki ga je serčno ljubila, mertev je; Elizabeta obleče černo obleko in jo ne sleče več. Sin sv. Elizabete je še premlad, polasti se toraj okrutni Henrik, Ludvikov popoli brat, prestola, vzame vdovi in otrokom vsa posestva, tira jih iz gradú ter zapové, da jim noben človek v vsi Turingii ne smé privoliti prenočišča. Zopet ti kaže slika to sceno; deržé se matere, ki je sama brez pomoči, boječí otroci, tri hčere in sinček. In tako mora bežati iz lastnega posestva mati deželna sv. Elizabeta. Z nje odhodom znabiti se je tudi razlila Gospodova jeza nad grad Wartburgo, in današnji dan še gradu ne sveti prava luč, ker zatoniła mu je zvezda Elizabeta: enako sem mislil podobo to ogledovaje. Mati Turingije prenočuje in biva z otroci pri nekem pastirji, dokler stric nje, škof Virburški, zanjo ne zvé. Blagi škof jok sebi pokličó, omeči terdoserčnega Henrika, da se odpové prestolu in Elizabeti vladarstvo izroči. Toda revno stanovanje v nemškem Mariboru si izvoli ona, sin naj pa vlada, ko bo odrasel, pravi; zastonj jo prosi tudi oče, naj se poverne nazaj na Ogersko in živi tam kakor se spodobi njenemu stanu; Elizabeta ostane mati deželi, kamor jo je poklicala božja previdnost. Z dovoljenjem spovednikovim pristopi k III redu sv. Franciška in nosi od zdaj naprej še ostreje obleko. Zadnje tri leta preživi v vedni molitvi in zaupa v sreči in nesreči v Gospoda. 19. novembra 1231, še le 24 let stara, umerje smerti pravličnih. Spovednik stermlí, ko jo vidi ne terdih tleh ležati, ter gleda v poveličani obraz umirajoče svetnice. Kaže ti to zopet slika. (Konec nasled.)

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Kongres bo, — ne bo kongresa; — minister-ski dogovori ali konferencije bodo. . . Take govorice se verstijo, in res se sploh vlade, celo Anglija, zadovoljne kažejo za naprejne ministerske pogovore. Naj berže jo bode velemožni Napoleon tako vil, da poslednjič doseže, kar želi, če ga ne prehitijo Prusija, Rusija in Avstrija, ki še pred pariškimi pogovori snujejo poseben pogovor zase zastran svoje zunanje politike. To bi bila skorej nova zaveza ali koalicija zoper Francijo. Na tako demonstracijo pa, menijo nekteri, bi Napoleon odgovoril s sto tisoč Francozi, ki bi se zagnali na Rensko. Nosi pa eno menda za ušesi tudi zviti Palmerston, ki bi se Napoleonu ne

prilegla kaj dosti; na prvo lombardo, ki bi jo Napoleon v Evropi spustil, se kani neki Anglija Egipta lotiti. Anglija namreč ne more ubraniti Sueškega prekopavanja, ki je zoper njeno samopridnost, torej se hoče prilastiti prekop sam in zemljo, po kateri je speljan.

Tako tedaj se raznih dežel koristi med seboj tepejo in zares tepež žugajo. Sicer pa se krenlja toliko o „miru“, da bi si človek mislil, vojska je prazna veša. Starasinstvo in postavodajni zbor v Parizu hočeta mir, Rusija hoče, da naj se Poljci umirijo in jim potem obljube dela; druge vlade želijo mir; Napoleon sam je rekel v odgovoru do starasinstva: „Na znotranje in zunanje želim umirjenje strasti, zloga in edinost;“ on terdi, če bo vojska, da bode deržavljanska (civilna) vojska zato, ker se vlade kongresa branijo, da bi se mir ustanovil. Pariški dopisnik v „Armonii“ pa pravi, da ravno zato v „mir“ prav nič ne veruje, ker se toliko vpije mir in mir!

Nad vse druge se boji prekanjena Anglija napoleonske politike, torej na Francijo pisano gleda; in Franci se zdaj za malo zdi zavoljo lisičje-odbijavnega pisma angleške kraljice zastran kongresa. Ima pa Anglija hudo vést, in svoj čas — po komur in kakor že — bo plačala svoje nekdanje in sedanje grehe zoper katoliško Cerkev. Zastran napoleonske politike bodi samo to omenjeno, kar se je pritikavalo prvemu Napoleonu, da je namreč hotel vso Evropo svojemu žezlu podvreči — z ostalimi nekterimi kralji in vladarji — le bolj po imenu (Arm.); kaj pa sedanji meni, kdo ga bo natočeval in mu misli uganil? Ali čemur je dozdej Napoleon III vir bil, je dosti očitno. On je po vsi Evropi davke zvikšal, vse deržave nezmerno zadolžil, brez števila sinov staršem vsmertil, veliko poglavarjev njih deržav oropal, upore vnel in še marsikaj družega; zakaj vse tega, kakor se more misliti, bi ne bilo, ako bi ne bilo Napoleona III na francoskem prestolji.

Šlezvik-holšteinska reč je Nemce ali saj vlade razdelila: Parsko, Saksosko, Virtsenberško in Badensko z večim delom srednjih in manjših deržav in pa nemški vez tise z vso silo, da naj se imenovani vojvodini od Danije ločite; Anglija, Prusija in Avstrija so podpisale Londonsko pogodbo, ki je une vojvodine Danii podvergla. Posebno pa bije zyonec skorej 600 nemških poslancev z raznih deželnih zborov, ki so z gromovito edinostjo v Frankobrodu glas dali, da S. — H. se mora enkrat za vselej od Danije ločiti in Frideriku Avgustoberškemu dati. Ali Anglija se med vsimi nar bolj nasproti poganja in je pripravljena se tepsti za celost danske krono. Tudi zdaj, ko so šle zvezne trume v Holstein, je neki Anglija Danii svetovala, da naj le pusti vojne v Holstein, toda s to pogodbo, da se vojvodina Danii ohrani. Koliko bo nemški nationalitätenprincip tukaj opravil, se bo vidilo.

V Mexiki, pišejo, je nevarno življenje za vojake francoske, ki se ne smejo iz mesta ganiti, da bi ne pršli sovražniku v pest; govori se celo, da bi utegnul Napoleon svojo vojno za druge potrebe domú poklicati (?). Drugi naznanujejo pa, da se Juvarezove vojne razstresajo na vse strani in so spridene. — Tudi drugod je vriš. Blizo mesta Kanagava so Japonci, že po več poprešnjih morijah francoskega pobočnika Kamus-a potuhnjeno ubili, in po naj poslednjih naznanilih je Japonija v rovarstvu ali puntu. — Enako je S. Domingo v uporú zoper svoje gospodarje Španjolce; sliši se pa, da so jih že nekoliko ugnali. — V Ameriki ni še nič upanja, da bi severni in južni bratje jenjali se klati, — kakor na Poljskem ne.

Kaj da ima Cerkev v teh viharnih časih pričakovati, se kaže zunaj Laškega tudi po drugih krajih. V Virtsenbergu je spodnja zbornica judom s kristjani enake pravice priznala, tudi sprejela člen, ki zakon kristjanov z njimi dovoljuje. V Bukureštu je minister bogočastja predložil, da naj se samostani po Multavi in Vlaškem sekularizirajo ter se njih premoženje v posvetno oblast vzame.

Iz Požuna ima „Cyrill a Method“ to-le novico. Neki

zdravnik je domače opomnil zastran neke ženske, da so ji ure odštete in ni zanjo zdravila pred smertjo. Ker pa ali ta v življenje zaljubljena oseba ni hotla o previdenji za večnost slišati, ali pa ji domači niso hotli njenega nevarnega stanja razodeti, so nekemu kapucinu naznanili, da naj doma bude, ako pride kočija ponj, da bo neko osebo previdil, kadar bo v poslednjem trenutku. Ker pa duhovnu ni bila oseba v listu imenovana, je ni vedil kje iskati, da bi bil uno nemarnost prehitel. Danes zjutraj res pride kočija, odpelje duhovna k umirajoči, toda — kakor se razumi — prepozno. To je eden izmed tistih žalostnih mestnih zgledov, da k mnogim le za to v poslednjem trenutku duhovna kličejo, naj bi svet ne govoril, da pri umerlem še duhovna ni bilo. Mnogi pa še celo brez duhovna umerjajo, vendar v pogrebske liste devljejo laž, da je bil ranjki previden s sv. zakramenti. Gledati bi se moglo na to, pravi k sklepu dopisnik, da kdor umre kakor živinče, naj bi se ne pokopaval s takim čednim sprevodom, kakoršen se spodobi le dobremu katoličanu.

Iz Rima pravi dopis v „Armonii“, da so nekateri katoliški pisavci iz Belgije in Anglije sprožili dvome zastran palme in steklenke s kervjo, ki so v katakombah (rakah) pri pokopanih truplih, če ste ti reči zanesljivi znamenji, da so uno trupla mučenci ali spričevavci. To vprašanje je bilo rešeno z nekim določilom Klemena IX 1668, in tudi z nekim pisnom (breve) Benedikta XIV. Vendar je sveti zbor za obrede to vprašanje v novo vzela v pretres zavolj imenovanih katoliških pisavcev. Proti koncu mesca listopada je sedem kardinalov tega zbora z raznimi imenitnimi svetovci vred z enim glasom sklenilo, da se mora poterditi določilo Klemena IX. Ta sklep so storili potem, ko so vse-transko na tanko preiskali pisma, ki pojasnujejo to tehtno vprašanje. Po razglasenji tega določila je upanje, da se bo vzdignilo veliko trupel, ki so še v rimskih katakombah, zlasti v rakah sv. Aleksandra, najdene l. 1854 zunaj „porte Pie“ šest milj od mesta. S tem se bo posebno ameriškimi škofom vstreglo in postreglo, ki po svojih stoljnicah še nimajo trupel svetnikov, ker so v novo zidane. — Ravno ta dopis pravi, da se v Rimu množijo cerkveni vstavi za odrejo mladenčev iz raznih narodov. Pričet je bil ilirski vstav za slovenske mladenčev zraven cerkve sv. Jeronima Slavoncev. Kardinal vikari škof iz Zagreba je v svoji velikoserčnosti veliko pomogel za ta novi vstav. — S prvim dnevom nov. leta se prične vstav Bardinelli, v kterega so toskanski škofje poslali dvanajst cerkvenih mladenčev svojih vladij.

Iz Salerne naznanjujejo 15. grud. novo primero, ki ni kaj podobna primeri. 21letin mladenec v tem mestu se prederzne gobezdati, da ne verjame duhovnom, in da jih bo spodil na zadnjo uro, — in ni jenjal tako čenčati. V petek večer, 27. listop., pa je pri kerpanji čevljev kar nanagloma umerl. Bil je namreč kerpar za čevlje. Ubogi oče, dober kristjan, priteče, vzdigne mervto truplo in reče; Oh! sin, ne objokujem tvoje smerti, objokujem pa tvojo dušo . . . Ta prigodba je ostrašila velik del mesta, ker vsi so vedili njegovo svarljivo govorjenje ter se spominjali, da je hotel nesrečni o smerti duhovne poditi.

Lesniki, jabelka in lesnika.

Zdaj celo pišejo, da Rus katoliške mašnike kar na cesti napada in v ječo vlačí, če ni drugač. Kapucinar Klepacki je neki undan na policiji vprašal, zakaj da so ga na poti zgrabili, Rusi pa so mu zato dvajset palic našteli. Klepacki je nedavno nekega obsojenca k smerti spremljal, in ker so natoleevali, da je obsojenca manj h kesanju kot k serčnemu prenašanju smerti budil, torej se mu je tuka dogodila. Ako velja, kar je rečeno: „Nolite tangere christos meos — mojih naziljencev se ne dotikujte,“ se ko-matuhom ne bo dobro izšlo. Tako rohnenje je dostikrat

znamnje, da je divjavec sam že v hudi stiski; ko so Rimljani le preveč kristjane krali, je šlo tudi njih gospostvo h koncu. — „Persecutio sacerdotum — preganjanje mašnikov“ — to ime si bo pridobila sedanja doba, kakor je čutili. V Verono je pred malo časom pribežalo blizo 100 duhovnov iz „svobodne“ Italije, ker jih ondi laška „svoboda“ preganja. — Neki levovski judje so 28. listop. hotli s silo iz cerkve ropniti 19letno judinjo, ki se je iz proste volje hotla dati kerstiti. Še le redarstvo je judje podučilo, da to ni svoboda, ljudi iz naših cerkev ropati. — Na Dunaju bo menda g. Sartori pričel čisto katoliško trgovstvo z bukvami, tako da bo že dukvar sam katoliškemu očetu ali katoliški materi porok za vsake bukve, ki jih bo prodajal, da ne obsegajo ničesar zoper vero in čednost. Dunaj menda že ima kaki 2 taki bukvarstvi — Kakor koli sardinska vlada dobre in konservativne časnike mlinči in tare, jih je vendar h koncu tega leta polovica več bilo mem poprejšnjega leta: čez 52 čevrstih katoliških listov po Italiji — to je moč, pred katero se freimavrarstvo trese. Katoliška Cerkev se vselej s preganjanjem uterjuje in večji moč dobiva, ta resnica sovražnikom katoličanstva pač močno kali njih upanje. — Ali so čudne dogodbe s sardinskimi ministri in drugimi cerkvenimi preganjavci zgolj naključja? „Contemporaneo“ iz Florencije piše 18. grudna, v koliki nezmerni revnosti je sardinski minister Farini, ki je zmešan in je pričel tje zrak ali obnebje menjat; „redko da bi se osebstvo, ki mu streže, ne zjokalo, ko ga vidijo v besnih napadih celo svoje lastne nasnage požirati,“ pravi dopisnik. Vstrie besed: strašno je pasti v roke živega Boga,“ bodi rečeno: strašno je, preganjavstvu Cerkve služiti za orodje! . . . Kaj revni človek kleplje v svojem napuhu: pa kam zajde če ga roka Božja zapusti!!

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofli. Gosp. Jan. Bonač, duh. pom. v Žuženberku, je 21. u. m. v podružnici maševavši domú jezdé s konja padel in se tako pobil, da je kmalo potem umerl. R. l. P.! — Na njegovo mesto gre začasno gosp. Andr. Drobnič, duh. pom. pri sv. Petru v Ljubljani.

V terzaški škofli. Umerl je gospod Matija Pirc, farman v Goričani. R. l. P.

V lavantinski škofli. Gospod France Mak je izvoljen farmašter pri sv. Martinu v Rožni dolini.

Dobrotni darovi.

Za afrik. misijon. M. Fl. iz Marburške okolice 50 gld.; — Val. Kumar 2 gld. — za mis. g. Olivieri-a. G. M. — k. 2 gld.

Pogovori z gg. dopisovavci.

P. n. g. — č. v T.: Sp. zavolj poseb. okol. manj varen; lepa hvala za nazn.; o imenovani zadevi z nar. boljši voljo, kolikor n. slabost premore. — G. P. v Z. l.: Smo opravili, drugo kadar imate priliko. — G. M. P. pri sv. P.: Hvaležno vse prejeli in opravili. — Mnogim gg. je po njih željah „Zlati Vék“ odpravljen po pošti in upamo, da je večí del vsem že v roki. O ravno taki priliki se zamore vzeti (za 1 gold.) izverstna knjiga „Abuna Soliman“ (slavospév in življenjepis Knoblicherjev), ki ga mnogi še nimajo. — G. J. V.: Ude prejeli, oboje vam poslali. G. V. L.: Prejeli. — P. M.: Vošilce nekoliko prevsakdanje za natis, dasiravno vse pošteno in resnično. — G. Fr. R. v M.: Za zdaj prepozno; bomo skusili prihodnjic. — G. P.: Lepa hvala za vse; naročilo se bo spolnilo. — A. Pabl. na J.: Pač marsiktero modro ste v pis. povedali. G. A. N. v T.: Urno vse prejmete. —